

האיחוד

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: כשרות (קכו)

י"ח בסיון תשע"ח 1224 (שנה כג')

ההפטר: "רוני ושמחי" (זכריה ב)

פרשת בהעלותך

"וידבר ה' אל משה לאמר קח את הלויים..." (זו, ה-ו)

"קח את הלויים" - מפרש רש"י: קחם בדברים, "אשריכם" שתזכו להיות שמשים למקום. הלויים נבחרו ע"י הקב"ה לשרת בקודש ולעבוד בבית המקדש, משום כך הוטל על עם ישראל לפרנסם ע"י שיפרישו להם מעשר ראשון מן היבול שברשותם קרי מהפירות והירקות הגדלים בשדותיהם בטרם יהנו מהם הם בעצמם ויתנו להם מחייתם דרך כבוד. כי כן ראוי למשרתי המלך שתהיה ארוחתם מזומנת להם ע"י אחרים שיכנינו להם, ולא יצטרכו לטרוח ולהתיגע אחר מזונם אלא יהיו עסוקים רק בעבודת המלך היקרה. והמחיה את משרתי ה' במזונם - ברכת ה' יתברך תנוח עליו בכל אשר לו, כמאמר חכמינו ז"ל: "מעשרות-סייג לעושר".

"זכרנו את ה' אלהינו אשר נאכל במצרים וזיננו את הקישואים ואת האבטיזים ואת

החוציר ואת הבצלים ואת השומים" (יא, ה)

נשאלת השאלה: על מה התלוננו בני ישראל? הרי במצרים העבירו אותם בפרך ומאכלם היה מועט ובקושי ולא אכלו במצרים בשר כלל, כיון שהיו עניים מרודים, ובכל זאת התלוננו "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם". אלא אין הכוונה "חנם" בלי ממון אלא בלי עול של מצוות, לפי שעדיין לא ניתנה להם התורה ולא היו צריכים לקיים את המצוות קרי להפריש תרומות ומעשרות, לברך ברכה ראשונה ואחרונה על המזון וכל המצוות הקשורות לכשרות המזון, לכן התלוננו שאפילו אם יאכלו כעת מעדני מלכים כבשר, הם אינם יכולים לסבול את עול המצוות.

ברגע הנכון

אני מתגורר בבני ברק, בשכונתי מתגורר אברך חשוב החי בעוני

ודחקות כל כולו לימוד ותפילה. יום אחד נולד להם תינוק, ומיד עם לידתו התגלה

מום חמור ונדיר מאוד בליבו. בשל מורכבות המום לא העזו הרופאים לנתחו לכן

המליץ אחד מעסקני הרפואה להטיסו לחו"ל על מנת שיעבור את הניתוח העדין והמסובך להצלת חייו,

נאסף סכום כסף גדול והם טסו לחו"ל. הם הגיעו למרכז רפואי גדול בארה"ב, שם החלו בסכב של

בדיקות שנערכו עד ליום שלפני הניתוח. בבוקרו של אותו יום הם הגיעו לבית החולים והמתינו בלב

הולם לתחילת ההכנות שיובילו לניתוח אך הם שמים לב שמעכבים אותם. הפקידה שנראתה נסערת

הרימה טלפונים, קמה והלכה, חזרה והתיישבה והם אינם מבינים מילה. האברך ביקש מיהודי חרדי יליד

ארה"ב שהיה במקום שישאל את המזכירה על מה המהומה, היהודי הקשיב למזכירה ואמר לו: "נראה

שהרופא לא מרצה מהסכום שהפקדתם... הוא טוען שחסרים מאה אלף דולר", האברך אמר שלא יתכן

היות וסוכם על סכום גבוה מאוד אולם לא היה עם מי לדבר, הוא ביקש מהיהודי שישאל את הפקידה

מה קורה? היא היתה נבוכה אך חזרה על מה שכבר היה ידוע לשניהם, שהרופא מבקש 100 אלף דולר

נוספים והסבירה שאכן דובר על סכום מסוים אך הרופא טוען שבבדיקות האחרונות התגלה מום נוסף

העלון מוקדש לרפואת והצלחת משפחות שם טוב, אמטלס, טיבי וגברא הי"ו

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 23:05

כניסת שבת: 7:23 יציאת שבת: 8:14 יציאת ש"ר: 9:09

[שזה 20 יחידות] אפרסקים ורוצה לעשר מהם יעשה את השלבים הבאים:

אם מדובר ב"טבל ודאי" והפירות הם של השנה הרביעית לנטיעת העץ אזי אין מפרישים תרומות ומעשרות אלא עושים רק את ההליך של פדיון נטע רבעי ודיו.

-פריש 1% ועוד "קצת" מהאפרסקים (1% מ-2 ק"ג זה 20 גרם, כל אפרסק כ-100 גרם הרי 1% זה חמישית אפרסק ועוד קצת) את מה שהפריש ירטיב במים ויגע בו שיקבל טומאה.

את ה-1%+"קצת" שמהווים תרומה גדולה ותרומת מעשר יניח ליד הפירות המיועדים להפרשה ויאמר את הנוסח להלן [מופיע בסידורים]:

"בטבל ודאי" יברך קודם אמירת הנוסח: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו

במצוותיו וציוונו להפריש תרומות ומעשרות" (ש"ע סי' ס"א ס"א) אך אם אינו יודע כמה שנים לנטיעת העץ ויכול להיות שזה משנה רביעית לא יברך אבל יעשה את התהליך כ"טבל ודאי".

"אזוד מומאה שמונוז בצד ישאר טבל [בכל מן הנפרד] -כשמעשר ממס' וירקות יחד] .

הסבר: במילים אלו הוא אומר ש-1% שהפריש כאמור הוא עדיין טבל ותרומה גדולה שתהיה להלן תחול גם עליו (קלוגה הקלה עמ' קטו-קלו).

"והיותר מאזוד מומאה שמונוז בצד הריהו תרומה גדולה בצד צפוני על הכל וכל מין על

מינו" -כאשר מעשר ממיני פירות וירקות יחד] (ש"ע יו"ד סי' ס"א ס"א)

הסבר: במילים אלו אומר ש"משה" שהפריש (בתחילת התהליך) יהיה תרומה גדולה בצד צפון על כל הירקות של אותו מין, בדוגמא שלנו האפרסקים- ובזה סיימנו את הפרשת תרומה גדולה.

"אותו אזוד מומאה שמונוז בצד ישאר טבל, עם שאר הכמות הראויה למעשר בצד צפוני

של הפירות יהיה מעשר ראשון וכל מין על מינו" -כאשר מעשר ממיני פירות וירקות יחד] (ש"ע ס"א).

הסבר: במילים אלו הוא קובע מקום למעשר ראשון- של הלוי וקורא לו בשם "מעשר ראשון" אך כאמור לא מפרישים בפועל כשזה "ספק טבל" (קלוגה ק"ד ס"א). ואם מדובר ב"טבל ודאי", בסיום התהליך מפרישים את המעשר הראשון בפועל ונותנים ללוי.

"אותו אזוד מומאה שמונוז בצד שיעשיתי מעשר ראשון, עשוי תרומת מעשר על הכל וכל

מין על מינו" -כשמעשר ממיני פירות וירקות יחד] (ש"ע ס"א).

"בספק טבל": "ומעשר עני יהיה בדרומם של הפירות וכל מין על מינו, מוזולל הוא וזומביו

על פרוטה במטבע עיזודתי לזיכול מעשר עני ואם צריך מעשר עני יהיה בדרומם של

הפירות וכל מין על מינו". (ש"ע ס"א).

"בטבל ודאי": בשנת מעשר שני אומר: "ומעשר עני יהיה בדרומם של הפירות וכל מין על מינו

מוזולל הוא וזומביו על פרוטה במטבע עיזודתי לזיכול מעשר עני".

בשנת מעשר עני אומר: "מעשר עני יהיה בדרומם של הפירות וכל מין על מינו"

הסבר: בספק "טבל" מזכיר שם מעשר שני ועני כי מסופק מאיזה שנה, לצורך מעשר שני פודה על

פרוטה ואם צריך מעשר עני רק קורא שם וקובע מקום ולא מפריש בפועל כי מדובר ב"ספק טבל".

ב"טבל ודאי" יודע באיזה שנה הוא ולכן מזכיר בהתאם ואם מדובר במעשר עני צריך להפריש אחר

הנוסח 10% מהפירות ולתת לעני בפועל [במקרה שלנו 2 אפרסקים]

"בספק טבל": אם היה מדובר בפירות היה מוסיף קטע זה "ואם הפירות רבעי, יהיו מוזוללים

הם וזומבים על פרוטה במטבע עיזודתי לזולל ע"כ"ו" (ש"ע ס"א).

"בטבל ודאי": מוסיף קודם ברכה כשזה בשנה הרביעית: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם

אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על זיכול רבעי " אבל אם הפירות משנה חמישית ומעלה לנטיעה

אז אין עושים את הליך זה בכלל.

בסיום התהליך: "בספק טבל" - עוסף את ה"תרומה גדולה ותרומת מעשר" 2- עטיפות וזורק לפח.

ב"טבל ודאי" - צריך לשרוף את ה"תרומה גדולה ותרומת מעשר" ואפשר להקל לקבור, ומפריש

מעשר ראשון ונותנו ללוי ומעשר עני נותנו לעני.

לעלון האיחוד דרושה משפחה באשדוד בהתנדבות לספירת העלונים
והכתנם בשקיות למפיצים מדי שבוע, לפנות לטל': 08-8644452

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

שעלי לא דווח מלכתחילה ועליו הוא דורש את המאה אלף הנוספים, אחרת הוא לא יבצע את הניתוח, "אני מבקש לדבר עם הפרופ" אמר האברך. "זה בדיוק מה שעשיתי בחצי שעה האחרונה, ניסיתי לשכנע אותו לבוא ולשוחח איתך אך הוא מתעקש שאם לא יופקד תוך שעה הסכום במלואו או שתוגדל הערבות הוא אינו יוצא מהבית והניתוח יבוטל". "מאיפה אשיג את הסכום הזה תוך שעה? שבועות ארוכים לקח עד שאספו לנו את הסכום, ואני עצמי כ"כ עני..." דמעות היו בעיני הפקידה "אני מבניה, אבל זה מה שהוא אומר", "אולי ניתן יהיה לדחות את הניתוח בכמה ימים ואנו ננסה להשיג את הכסף?" הציע, "זה בלתי אפשרי, הלילה הוא יוצא להפלגה באיים הקריביים לחודש שלם ואח"כ ממתין לו כאן תור דחוס מאוד, זה חייב להיות בעוד שעה או בכלל לא!". אם התינוק החלה לבכות בכי תמרורים והוא היה אובד עצות. "יש כאן אולי יהודים עשירים שיוכלו לסייע?" שאל האברך בייאוש, היהודי משך בכתפיו "יש כמה רחובות מכאן יהודי עשיר מאוד, אמנם לא חרדי אבל שמעתי שהוא תורם פה ושם, לך אליי, אולי ממנו יצמיח לך הקב"ה את הישועה", האברך לא חשב פעמיים הוא קיבל הסבר משורטט על דף כיצד להגיע לביתו של העשיר ויצא לדרך, אשתו נותרה עם התינוק ועם ספר התהילים בידה. הוא הגיע לאחווה ענקית וניצב בשעריה, שנשאל "צ"י השוער: "מי אתה?", השיב "איש צעיר מבני ברק", השוער דווח טלפונית והוא הורשה להיכנס. לאחר צעידה של חמש דקות הוא ניצב בפני שתי דלתות שנראו בעיניו כשערי ניקנור, בעודו בוחן את הדלתות פתח לו משרת את הדלת, השוער שאל לרצונו והוא השיב: "אני אברך צעיר מבני ברק" ועוד לפני שהוא מספיק לזוז, לפתע יצא איש הדור, כסוף שיער שנראה ממחר, היה זה בעל האחווה, "מי אתה?", "אני אברך מארץ ישראל" ענה באידיש "ורצית...", "שום בעיה קח", אמר העשיר ומסר לידי מועטפה חומה ענקית ועבה ומייר ללימוזינה שלו. "רגע, אני רוצה להסביר", אבל העשיר אמר: "איי נוא, איי נוא, אתה אברך מבני ברק, אין לי זמן, הכל בסדר", נבלע במכוניתו ונסע, והוא נותר לבדו עם המועטפה, מנסה להבין מה קרה כאן.... הוא פתח את המועטפה וראה בה שטרות מגוונים של מאה דולר, בפתק שצורף למועטפה היה רשום לא יאומן: 100 אלף דולר! הוא התחיל לבכות ופתח בשבח והודיה לקב"ה.

פתאום נזכר שיש לו 20 דקות לחזור לביה"ח, הוא התחיל לרוץ בכביש המוביל אל מחוץ לאחווה לתפוס מונית, דקות יקרות חלפו, הוא נסע במשך 10 דקות הארוכות ביותר בחייו, יודע שהוא מאחר אך מקווה שחמדנותו של הרופא גדולה מקשיחותו. הוא נכנס בריצה לביה"ח עלה במעלית והגיע לפקידה מתנשף כולו: "רגע, תתקשרי בבקשה לפרופ'!" הפקידה הביטה בו מופתעת, הוא הפך את המועטפה ו-10 חבילות של עשרת אלפים דולר צנחו על הדלפק. "איי דונט בליב" אמרה ויצה לטלפון ואכן תוך חצי שעה הפרופ' הופיע, הוא ביצע את הניתוח העדין בצורה מושלמת והתינוק יצא מכלל סכנה.

לאחר חודש, עם החלמת התינוק הם ערכו בשבת הסמוכה קידוש גדול ובמהלכו סיפר האברך את סיפור הצלתו של בנו התינוק ואת הנס המופלא שאירע לו עם מאה אלף הדולר שהגיעו משמיים, וכולם היו המומים מהסיפור. אך אברך אחד היה נרגש ונסער יותר מכולם, לאחר שכולם הלכו הוא פנה אל האברך ואמר: "אתה הצבת פה תעלומה אבל לי נפתרה התעלומה שמעסיקה את אבי וכל משפחתנו כבר חודש ימים, תאמר לי, כיצד הצגת את עצמך בפני העשיר?", "אמרתי לו באידיש שאני אברך מארץ ישראל", "כעת הכל מובן, אתה מכיר את אבי, כל חייו מתרוצץ בעולם ואוסף תרומות מנדיבים למען מוסדותיו בזכרון יעקב, במשך חצי שנה הוא עובד על תרומה מאותו עשיר ואכן העשיר נאות להעניק לו תרומה וקבע שיבוא לביתו ב-4:00 אחה"צ, אבי יצא ב-3:15 אך נתקע במעלית ורק ב-4:30 חולץ ממנה וכשהגיע לבית העשיר נאמר לו שהוא יצא למשרדו, אבי נסע למשרדו והמתין לו עד שסיים את הפגישה ואז שאלו העשיר: "מי כבודו?", הוא השיב: "אני שלום מאיר יונגרמן..." העשיר נראה טרוד וכעוס: "זה לא יכול להיות, הגיע לביתי איש חרדי ואמר שהוא יונגרמן (=אברך באידיש) מארץ ישראל", הגעת למקום הנכון, בזמן הנכון ואמרת גם את השם הנכון וזכית במאה אלף דולרים שמגיעים למוסדות התורה בזכרון יעקב..." סיים את דבריו.

הם הלכו לשאול את הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בנידון והוא פסק כי הכסף שייך לאברך, אך כדי למנוע חילול השם הוא סיפר לעשיר בהוראת הרב את מה שאירע. העשיר התרגש עד צמקי לבבו וביקש להודיע לאברך שהוא מאשר את המתנה שניתנה בטעות וכי הוא שמח שבזאת עולם

זיכה אותו להציל חיי ילד יהודי. שבועיים אחר כך שלח המחאה על סך 120 אלף דולר למוסדות התורה בזכרון יעקב. הילד כיום בגיל בר מצוה ומידי שנה נהגו הוריו לנסוע לרב יונגרמן עם הילד בגלל חלקו בנס הצלה של בנם. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

פִּינֵת הַהִלְכָּה הלכות תרומות ומעשרות (ז) תהליך הפרשת תרומות ומעשרות ב"טבל ודאי" הלכה למעשה, שזה המצב של הפירות והירקות הנקטפים מהעץ אישית או שהובאו לו ישירות מהמטע:

הקדמה: המייחד את תהליך "טבל ודאי" מתהליך של "ספק טבל" שזה מצב של פירות הנקנים בשווקים בחנויות ללא השגחה שב"טבל ודאי" מעשר ראשון הולך ללוי בפועל ומעשר עני הולך לעני בפועל.

א. עני שרשאי ליטול מעשר עני, הוא עני שאינו מסודר בפרנסתו כדי מחייתו לו ולבני ביתו הסמוכים על שולחנו (ענין ש"ע יו"ד סי' רנ"ג ס"ב, ענין קלירת הסדה לגר"ש כוה"ס פ"טו ס"ח, משפטי ארץ תרומות ומעשרות לגר"י אפרתי פ"טו ס"ט) ואפילו יש לו דירת מגורים וריהוט בבית, מ"מ אם אין לו כדי פרנסתו נקרא עני, ואין מחייבים אותו למכור את דירתו וכלי ביתו (קלירת הסדה ס"ח).

ב. מקבלי קצבאות ומלגות למיניהם אם מקבלים את הקצבה מידי חודש והיא מספיקה להם כדי צרכם וניתנת להם על פי חוק, ואין מי שיכול למנוע מהם- אינם נקראים עניים ואינם יכולים ליטול מעשר עני. אבל אלה שמקבלים מלגה, שאין הנותן חייב לתת להם ויכול להפסיק להם את זה בפתע פתאום, והם אינם יכולים לתבוע את כספם בדיו כגון: אברכי כולל וכיו"ב דינם כעני שמתפרנס מן הצדקה ויכולים ליטול מעשר עני (קלירת הסדה ס"ט, משפטי ארץ עני 300-299) (ובכפוף לתנאים שבסעיף א').

ג. יכול לתת את מעשר עני לכל עני שירצה אפילו שהוא אביו או בנו או אחיו וכל שכן אם הוא קרובו, ואדרבא הקרוב קודם שעניי עירך קודמים (רמב"ם מתנות לעניים פ"ו ה"ג, קלירת הסדה ס"י).

וכן את מעשר ראשון שמועד ללוי יכול לתת לכל לוי שירצה (ד.ע.).

ד. אופן ההפרשה בפועל של המעשר ראשון/עני הוא שאחרי אמירת הנוסח מפרש 10% מהפירות [שבצפון] עבור מעשר ראשון (ללוי) ו-מפרש 10% מהפירות [שברום] עבור מעשר עני (לעני).

העברת המעשרות הנ"ל למקבליהם מתבצעת באחד משתי הדרכים כדלהלן:
דרך א': שאת הפירות שהפריש למעשר ראשון יארוז ויחפש לוי ויתן לו את הפירות הללו וכן פירות שהפריש למעשר עני יארוז ויחפש עני ויתן לו את הפירות הללו [ומקבליהם לא צריכים להפריש מהם שום דבר שהפירות מתוקנים (קלירת הסדה פ"י ס"ה, משפטי ארץ פ"ז ס"ה)]
דרך ב': נתינת שווי הפירות שהפריש למקבליהם ואז יכול לקחת את הפירות לעצמו [כפי שיפורט להלן] (קלירת הסדה ס"ט).

ה. להלן השלבים לביצוע **דרך ב'** של המרת המעשרות לכסף:

שלב א': יקבל מהלוי/העני שמתכוון לתת לו את המעשר אישור להמיר את המעשר מפירות לכסף (קלירת הסדה ס"ט).

שלב ב': "קנה" את פירות המעשר ללוי/לעני המסוים בהתאם (משפטי ארץ פ"ז ס"ה).
 -ההקנאה תהיה ע"י שייתן את פירות המעשר ביד גדול [בן 13 יום אחד ומעלה] שאינו מבני ביתו הסמוכים על שולחנו [כגון: לא אשתו ולא ילדיו אפילו שהגיעו למצוות] ואותו גדול מגביה את הפירות [לפחות 30 ס"מ] ויאמר הבעלים: הנני מקנה את הפירות הללו לעני פלוני או ללוי פלוני בהתאם (קלירת הסדה ס"ט, משפטי ארץ פ"ז ס"ה, ס"א).

ייעריך את שווי הפירות של המעשר ראשון/עני שהם רכוש הלוי/העני וישים סכום כסף זה בצד כדי לתתו ללוי/לעני המסוים שסיכם אותו נוהל זה.

-אחרי כן יכול לקחת את פירות מעשר ראשון/עני לעצמו ולאוכלם כשאר הפירות שעושר מהם (קלירת הסדה ס"ט, משפטי ארץ ס"ט).

יש אפשרות לדרך נוספת לבצע את כל ההליך הנ"ל [אנו ממליצים על הדרך הראשונה]
 -ללווה ללוי/לעני סכום כסף בשווי מעשר ראשון או מעשר עני שמשער שיהיה לו במשך השנה [אפשר לעשות זאת לבד או דרך "קרן מעשרות" שפרסמנו- 3 גופים] על דעת שפירעון ההלוואה יהיה ממעשר, ואח"כ כשמפריש מעשר ראשון ומעשר עני מקנה את זה לאותו לוי/עני בהתאם ע"י הגבהה כפי שפרטנו ב"דרך הקודמת" ולוקח את הפירות לעצמו ומזכה את חשבון החוב של אותו לוי/עני (קלירת הסדה פ"י ס"ה, משפטי ארץ פ"ז ס"ט).

דוגמא מסכמת להפרשת תרומות ומעשרות מטבל ודאי [קטף פירות מהעץ וכדו'] או ספק טבל [פירות המגיעים מהשווקים הפתוחים וכדו']
 אדם קנה מהשווקים הפתוחים [דין "ספק טבל"] או קיבל [פירות המגיעים מהשווקים הפתוחים וכדו'] 2 ק"ג